

03 OKT 2019

Minister Koolmees onderschat de welzijnssector

SOCIAAL BESTEK – De nieuwe inburgeringswet moet begin 2021 in werking treden. Bij de uitvoering hiervan is een grote rol voor de welzijnssector gewenst. Maar verantwoordelijk minister Koolmees onderschat de welzijnssector. En de welzijnssector onderschat zichzelf. Expert inburgering Rogier van 't Rood en lector Christa Nieuwboer geven hun visie op de voorgenomen nieuwe wet.

[Bewaren](#)

Foto: ANP

Een belangrijke vernieuwing is de invoering van verschillende leerroutes, afhankelijk van de achtergrond van de inburgeraar. Zo komt er een 'Z-route' voor laaggeletterden en mensen met een 'beperkt leervermogen'. Deze mensen zijn binnen de huidige wetgeving nog vrijgesteld van verdere verplichtingen. Die vrijstelling wordt overigens pas verleend nadat ze vijf jaar lang vergeefs een taalcursus hebben gevolgd, met alle frustraties en ondermijning van het zelfvertrouwen van dien. Zij moeten in de beoogde nieuwe opzet een niet vrijblijvende cursus volgen op een lager niveau, zodat ze zelfredzaam worden; de Z staat voor zelfredzaam. Ofwel: op de school van hun kinderen met de leerkracht kunnen praten en basale zaken zelf kunnen regelen.

Breuk

De minister forceert hiermee terecht een breuk met het huidige inburgeringsbeleid, dat er niet in slaagt deze groep mensen effectief te bedienen. Zijn voornemen met de Z-route sluit naadloos aan bij de missie van de welzijnssector. Want die zet zich immers in voor een samenleving waarin iedereen meetelt en mee kan doen. En voor ondersteuning aan bewoners wanneer die niet goed in staat zijn deel te nemen aan de samenleving. Bovendien zitten veel laaggeletterden en mensen met een beperkt leervermogen toch al in het cliëntennetwerk van deze sector. Het wekt dan ook verbazing dat de minister die sector over het hoofd ziet en daarmee onderschat. Maar het wekt net zo goed verbazing dat de welzijnssector niet vooraan staat om de uitdaging van de Z-route op te pakken en daarmee zichzelf onderschat.

Niet op taal gericht

Het is van groot belang dat de voorgestelde Z-route anders wordt ingericht dan bij de huidige inburgering het geval is. Deze mensen zijn niet gebaat bij een vooral op taal gerichte benadering zoals de huidige NT2-benadering, zo stellen ook NT2-docenten vast. Anders werden ze daarvan immers niet vrijgesteld, zoals dat tot nu toe het geval is. Wat wel zal helpen is een benadering waarbij hun deelname aan de samenleving wordt gestimuleerd door hun talenten en mogelijkheden te benutten en hen kansen te bieden om hun problemen zelf op te lossen, in en met hun sociale netwerk. Dat is ook de kernopgave van het welzijnswerk, net zoals [Margreeth Broens](#) dat voorstelt bij laaggeletterden met een Nederlandse achtergrond.

Participatief werken

Welzijnsinstellingen beschikken in hun regio van nature over een groot netwerk, zodat ze een samenhangend programma kunnen aanbieden: op elkaar afgestemde activiteiten, waarbij het leren in de context van zinvolle activiteiten wordt geplaatst, voor een op optimale participatie gericht resultaat. Hierbij dienen dan wel participatieve methoden ingezet te worden, onder meer bekend uit de ontwikkelingssamenwerking, die het denkraam van de cliënt tot uitgangspunt nemen en vanuit die context het leerproces opbouwen. Zo'n aanpak is fundamenteel anders dan de klassikale en vooral op taal gerichte leerprocessen als bij NT2. Sociaal werkers zijn, als participatieprofessionals, beter toegerust voor zo'n andere aanpak. Al zal er nog verdere competentieontwikkeling nodig zijn om daadwerkelijk participatief te werken.

Functioneel verweven

Zaken als het opbouwen van zelfvertrouwen, gezondheidsaspecten (ook preventief), communicatie- en opvoedvaardigheden, omgaan met conflicten thuis, en het verbinden van de thuiscultuur met de Nederlandse samenleving en het onderwijs aan hun kinderen, kunnen daarbij behandeld worden, naast bijvoorbeeld het gelijkheidsbeginsel. Niet taal maar participatie staat dan centraal. Taal wordt vervolgens functioneel verweven met die thema's en dat is veel effectiever en motiverender, vooral voor deze doelgroep. De hierbij gewenste participatieve methoden, die zich richten op bewustwording over de eigen positie en mogelijkheden – via rollenspel, geleide fantasie, creatieve werkvormen, focus groeps gesprekken, enzovoort – betrekken de inburgeraar effectief bij het eigen leerproces.

Vrouwen en mannen niet bij elkaar

Een duaal taaltraject, waarbij zoveel mogelijk vanuit de moedertaal naar de doeltaal Nederlands wordt toegewerkt, is hierbij ideaal, ook voor een betere begripsvorming. Dit werkt het best wanneer vrouwen en mannen niet bij elkaar zitten. Dat lijkt misschien raar, maar voor veel inburgeraars, zowel mannen als vrouwen, is het gelijkheidsbeginsel onbekend. Als het er bij inburgering om gaat dat inburgeraars, veelal van niet-westerse komaf, zich een werkelijk inzicht verwerven in het basisprincipe van gelijkheid tussen man en vrouw, dan helpt het niet om ze vanaf het begin bij elkaar te zetten en daarmee te zeggen: jullie zijn gelijk. Dan gaan ze juist kopje onder en bereik je feitelijk niets. Aan zo'n inzicht gaat namelijk een bewustwordingsproces vooraf. En bewustwording vindt alleen plaats in een veilige setting. Een gemengde groep is voor veel vrouwen niet veilig genoeg.

Veilige vraagbaak

Zet daarbij docenten in met een migratie-achtergrond. Die kunnen uitstekend de brugfunctie vervullen tussen de thuiscultuur van de inburgeraar en de Nederlandse samenleving, en dan bovendien als rolmodel en veilige vraagbaak dienen.

De toetsing zou, om recht te doen aan deze groep, meer gericht op voortgang en minder gericht op kennis moeten zijn. Kennis toetsen kan voor deze groep nogal intimiderend zijn. Formatief toetsen heeft dat nadeel niet.

Geen marktwerking

In deze opzet is er uiteraard geen plaats meer voor marktwerking. De uitvoering wordt immers in handen gelegd van welzijnsinstellingen, onder regie van de betreffende gemeente. Kwaliteitscontrole kan plaatsvinden door de onderwijsinspectie. Eén en ander vraagt wel om een goede afstemming tussen de betrokken ministeries, met wellicht een coördinerende rol voor het ministerie van SZW, al zou het ministerie van OCW ook een goede mogelijkheid zijn omdat volwasseneducatie onder dat ministerie valt, maar dat mag geen probleem zijn.

In ieders belang

Kortom: inburgeraars zijn ermee gediend als welzijnsinstellingen de opdracht krijgen om deze groep te bedienen en de participatieleertrajecten te coördineren. Zet in op participatieve methoden en daarmee verweven duale taaltrajecten. Ontwikkel er alternatieve toetsingsvormen bij en zie af van marktwerking. Laat de onderwijsinspectie de kwaliteit waarborgen. Dan schep je de beste mogelijkheden voor optimale participatie in de Nederlandse samenleving, ook voor mensen die nu nog buiten de boot vallen. Dat is in ieders belang. Alle redenen om de tweezijdige onderschatting te doorbreken.

Rogier van 't Rood is expert volwasseneducatie en inburgering. Christa Nieuwboer is lector bij Avans Hogeschool.

ZORG+WELZIJN MAGAZINE

PREMIUM

Infographic Movisie: Integraal werken aan informele zorg met de digitale woudlopersgids

De inzet van informele zorgers is onmisbaar om ervoor te zorgen dat mensen met een ziekte of beperking langer thuis kunnen wonen. Het ondersteunen van deze informele zorgers, van mantelzorgers tot vrijwilligers, vraagt om een integrale aanpak. Beleid rondom informele zorg raakt veel wetten en levenssterren. Movisie ontwikkelde daarom de digitale Woudlopersgids om professionals en beleidsmakers overzicht te bieden en ondersteunen.

ACHTERGROND

PREMIUM

Ouderen zijn niet alleen kwetsbaar

In woon- en zorgcentrum Humanitas in Deventer wonen zes studenten samen met honderd zestig ouderen. Elke student heeft een gratis kamer met eigen badkamer en keuken. In ruil daarvoor geven ze oudere bewoners dertig uur per maand aandacht. 'Nu zie ik dat ook iemand die tachtig jaar is nog veel levenslust kan hebben.'